

"Vi vill behålla skärgården levande"

- Fiske och lotsning är ett historiskt arv för Håkan Bergström som bor heltid på sina ättlingars ö i Torhamns skärgård.
- – Här känner man att lotsarna har sprungit upp och ner, berättar Håkan Bergström.

LÅNGÖREN. Skärgårdsbåten Wittus lägger till på Långören och med den kommer även dagens morgontidning. Det är tre personer som tar emot sin tidning, en av dem är Håkan Bergström. Han är året-runtboende sedan tio år tillbaka och hans släkt härstammar från ön.

– Vi vill behålla skärgården levande. Det är en viktig historik, säger Håkan Bergström.

Den sydostliga vinden får Håkans hår att fara. Havet är vitt men glittrar av den soliga dagen. Från håll syns tre vindsurfare. Långören tillhör Torhamns skärgård, även kallad Östra skärgården, och omfattar sex bebodda öar. Långören är den östligaste av dessa men har närmast till fastlandet. Det är cirka tre kilometer till Torhamn.

Ett litet rött hus med vita knutar välkomnar besökare till ön. Den kallas för Nätaboden. Där brukar det vara ett café, men de håller stängt i år. På 50-talet var det ett hus för ålfiske. Håkan Bergström pekar på en stor sten som står intill fönstret. På den stod Håkan när han var tio år tillsammans med de andra barnen och tjuvlyssnade på lotsarna.

– När historikerna infirån fönstret blev intressanta sa pappa till mig "Gå och

Lotshuset är sedan 1996 ett byggnadsminne. Trappan upp till tornet är nedtrampad av öns tidigare lotsar.

Ett foto taget av Håkan Bergström, på sista lotsbåten på Långören från år 1958.

Första våningen av tornet har kikarfönster och i taket hänger väil till pass en kikare.

hjälp mamma med en spann vatten, du kan ta en halv spann.", berättar Håkan och minns tillbaka.

Långörens historia som lots- och fiskeläge lever kvar. Ön har haft bosatta sedan 1700-talets början. När man fortsätter längs med den enda grusvägen, kallad "bygatan" eller "kjörevägen", syns lotshuset. Tornet på huset är tillräckligt högt för att ha utsikt över hela Östra skärgården. Byggnaden användes även som skolbyggnad och lärarbostad fram till början på 1900-talet.

Året runt höll lotsarna utkik från tornet efter fartyg som flaggade för lotsning. Flera gånger fick lotsarna ge sig ut till havs för att rädda sjöfarande. Lotsarna seglade i så kallade lots-ekor och kändes igen på deras storsegel med rött fält. Håkan Bergström är själv sjöman och hans ättlingar var tidigare lotsar på ön.

– Yrket lots är för mig väldigt speciellt. Vardags gång de jobbar träffar de nytt folk, nytt fartyg och en lång repstege som man klättrade upp för. Min farfars bror Olof Bergström

blev lotsförman väldigt tidigt. Han satte därmed sin prägel på ön, berättar Håkan.

Utanför lotshuset står en vissan midsommarstång. Den ena kransen hänger snett. När man kliver in i lotshuset i dag hänger det tavlor med information och bilder från förr. I en hörna finns en hög med böcker. Det är öns bibliotek, berättar Håkan. Trappan upp till tornet är sliten och nedtrampad.

– Här känner man att lotsarna har sprungit upp och ner, säger Håkan när han med raska steg tar sig upp i den tränga spiraltrappan.

Under 40-talet höjdes tornet för att skog och träd hade vuxit upp. Därför tar spiraltrappan slut och ersätts med en steg. Med hjälp av ett handtag får man dra sig upp sista biten. Utsikten från lotstornet är imponerande och längst bort i horisonten glimtar Utklippan. På Ungskär syns ett hus med rött tak mellan träden. Där bodde och jobbade Håkans farmor en gång i tiden som lärarinna. Från fönstret i skolbyggnaden såg hon ända till tornet på Långören. Där träffade hon Håkans farfar.

–Lärarinna har be-tytt fantastiskt mycket för Långören. Det gjorde att det fanns en boklig verksamhet i lotsfamiljerna och det blev kanske lite annorlunda, förklarar Håkan.

Det var mer än 100 personer som bodde här vid 1800-talets slut. Lotsstationen avvecklades sedan år 1960. I dag är det enbart tre personer som bor heltid på ön, men även många fritidsboende. Husen karaktäriseras av sina glasverandor och dubbel- dörrar. Det är 22 bostäder och flertalet hus ägs idag av ättlingar till de första bosättarna.

Ett stenkast från lotshuset bor i dag Håkan tillsammans med sin fru. På tomten står fyra fristående

En av Långörens tre heltidsboende

är Håkan Bergström. Han är son till öns sista tillförordnade lotsförman, Torsten Bergström. Från lotstornet är det en imponerande utsikt.

hus. När stormen Gudrun härjade för några år sedan förstördes taket på ladan och de bestämde sig för att riva och bygga nytt. Det blev vedbod, förråd och gäststuga. När man kommer in i gästrummet luktar det segel. De gamla seglen har fått nytt liv som mörkläggning i sovloft och fönster med utsikt över havet.

Håkan har ett stort intresse för att samla föremål med anknytning till ön. I en pärm har han samlat ett museum. Det är information och bilder på nästan hundra historiska föremål. Exempelvis

knoppen från öns gamla flaggstång men också en lotstaxa och en senapskvarn. Vissa av föremålen finns även fysiskt i gäststugan. Bland annat ett läs från öns tidigare smed, Nydén.

– Jag är en av de tre äldsta som minns öns historier. För mig är det hemma att bo här. Ön är en tidskapsel. Jag funderar ofta på hur pappa och farfar gjorde, berättar Håkan.

Bekvämligheter som vatt-enklosett och tvättmaskin finns inte på ön. Men i dag finns det alternativa lös-

ningar till utedass och sophämtning sker en gång i veckan. Det är ytterligare några enstaka personer på ön som går i tankarna om att flytta ut på heltid. En av de är Markus Grönblad som nyligen blivit pensionär. Han bor längre bort på bygatan i ett gult hus som han har tagit över från sina föräldrar.

– Det bästa med ön är naturen, soluppgångarna och solnedgångarna. Vi är som en familj på ön som hjälper varandra, säger Markus Grönblad när katten Eddie hoppar upp på bordet och lägger sig bredvid honom.

Katten Eddie är åtta år och är en riktig vildkatt. Hon är öns enda katt och är ute året runt. Allt eftersom Markus har kommit till ön oftare, har katten Eddie tytt sig till honom och kommit till huset. Hon har blivit mer och mer sällskaplig.

– Hon hör när jag kommer med båten och möter mig. Ibland kommer hon även och sätter sig bredvid mig och tittar på solnedgångarna.

– Ön är hennes tomt. Hon är inte inne i huset, men på vintrarna sover hon under huset. Jag sätter ut mat när jag inte är

här, men hon sköter det mest själv.

Förutom att titta efter Eddie spenderas dagarna med att skrapa fönster, måla och bygga på den nya verandan. Det är mycket med logistik som nyligen blivit pensionär och kommit till huset. Hon har blivit mer och mer sällskaplig.

– Grus och trä är en stor utmaning. Vissa grejer kan man inte få ut.

Under coronapandemin upplever Markus att tillgängligheten har blivit bättre. Det går att beställa mat från affären i Torhamn och få ut beställningen med skärgårdsbåten en gång i veckan.

I vanliga fall brukar han fiska och jaga sjöfågel. Vildsvin finns det också mycket av här ute.

– Det är viktigt att infrastrukturen är på plats. Men här finns allt. Vi har mat, vatten och tv-bild, säger Markus och klappar Eddie längs med ryggen.

● Läs mer på nästa upplaga

TEXT
SARA TINGSTRÖM
sara.tingstrom@btl.se
0455-770 06

FOTO
MARCUS GRÖNBLAD
marcus.gronblad@btl.se
0455-771 10

En grusväg sträcker sig genom det bebyggda området till en grind, kallad lag och rätt-grinden. Den särskiljer boskap.

Skärgårdstrafiken går mer regelbundna turer under sommarhalvåret jämfört med under vintern.

"Jag är en av de tre äldsta som minns öns historier. För mig är det hemma att bo här. Ön är en tidskapsel."

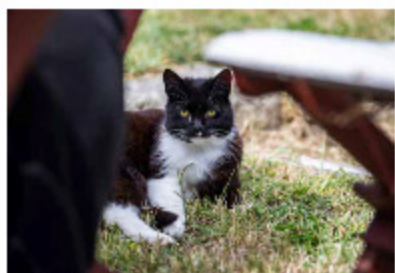
Håkan Bergström

Markus Grönblad, nybliven pensionär med tankarna att flytta till ön på heltid.

"Det bästa med ön är naturen, soluppgångarna och solnedgångarna. Vi är som en familj på ön som hjälper varandra."

Markus Grönblad

Den självständiga katten Eddie är öns enda vildkatt, som gärna övervintrar under Markus Grönblads hus.

FAKTA
Långören

Ön ligger i den östligaste delen av Torhamns skärgård, intill farleden som löper från södra delen av Kalmarsund till Karlskrona. Det är tre kilometer till fastlandet. Skärgårdstrafiken erbjuder turer med M/F Wittus. Avgångar från Fisktorget i Karlskrona sker 08.45, 12.15 och 16.30 dagligen.

NYHETSCHEFEN:
0455-77 233
nyhetschef@btl.se

Om du inte har fått tidningen:
0455-77 000

SENASTE NYTT
btl.se